

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Новака Олександра Олександровича «Право власності територіальної громади як конституційна основа місцевого самоврядування в Україні» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

20 червня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 4 року заочної форми навчання (надалі – Аспірант) Новак Олександр Олександрович у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Новак Олександр Олександрович у процесі навчання за освітньо-науковою програмою здобув ґрунтовні фундаментальні знання зі спеціальності, повністю оволодів передбаченим програмою обсягом загальнонаукових навичок і компетентностей, необхідних для проведення цілісного та обґрунтованого наукового дослідження.

Олександр Олександрович у повному обсязі засвоїв комплекс ключових дослідницьких умінь і навичок, зокрема щодо планування та розробки дизайну дослідження, організації всіх етапів роботи відповідно до визначених цілей і завдань, а також результативного використання методологічних інструментів. Він упевнено застосовує сучасні методи й технології, включаючи комп'ютерно-інформаційні засоби, для збору, структурування, аналізу й синтезу даних, перевірки їх достовірності, систематизації та класифікації отриманих результатів. Крім того, Олександр Олександрович набув необхідних мовних компетентностей, що дають змогу ґрунтовно опрацьовувати іноземні наукові

джерела, проводити якісно-кількісний аналіз отриманої інформації та формалізувати її відповідно до стандартів наукової діяльності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи Аспіранта затверджений рішенням вченої ради юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 4 від 12.11.2020 року).

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – Фрідманська Вікторія Іванівна.

Термін виконання роботи: 2020-2025 роки.

Олександр Олександрович послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри та Вченої ради юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Аспірантом у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження

Право власності територіальної громади виступає фундаментальною засадою побудови демократичної, децентралізованої системи місцевого самоврядування, що закріплена Конституцією України. Наявність самостійної матеріальної бази у громади забезпечує її економічну спроможність, створює передумови для ефективного управління ресурсами та реалізації місцевих програм, спрямованих на підвищення якості життя мешканців. У контексті тривалої адміністративно-територіальної реформи та посилення принципів субсидіарності право територіальної громади на власність набуло особливого значення як гарантія здатності місцевих громад діяти самостійно й ефективно.

Водночас сучасна правозастосовна практика виявляє низку проблем, що виникають через неповне законодавче врегулювання окремих аспектів здійснення права власності територіальних громад, розбіжності у визначенні їх правового статусу, обсягу та змісту правомочностей. Недостатня чіткість нормативної бази й відсутність єдиної судової позиції створюють передумови для виникнення правової невизначеності, ускладнюють ефективне управління комунальним майном і стримують розвиток економічної спроможності органів місцевого самоврядування.

Зважаючи на викладене, дослідження конституційно-правових засад права власності територіальних громад, його нормативного змісту, механізмів реалізації та гарантій захисту має важливе значення для вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування, підвищення ефективності управління комунальною власністю та забезпечення економічної спроможності територіальних громад в умовах сучасних суспільно-політичних і економічних трансформацій.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Конституційно-правове будівництво в умовах надзвичайних правових режимів: пошуки оптимальних моделей», номер державної реєстрації 01231U104048 (дисертант був виконавцем окремих фрагментів програми).

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації: проаналізувати конституційно-правову природу права власності територіальних громад як форми публічного права; дослідити юридичний зміст і особливості спільної власності територіальних громад; визначити проблеми нормативного забезпечення реалізації права комунальної власності в умовах децентралізації; оцінити ефективність сучасної правотворчої та правозастосовної практики у сфері розпорядження майном територіальних громад; обґрунтувати потребу у кодифікації законодавства у сфері комунальної власності та розробити загальні

засади спеціального закону; проаналізувати європейський досвід регулювання правового статусу комунальної власності та його можливості для імплементації в Україні; сформулювати рекомендації щодо удосконалення розмежування компетенції органів публічної влади в управлінні майном громад..

6. Наукові положення, розроблені дисертантом особисто та їх новизна в межах дисертації визначається тим, що в ній:

Вперше:

- запропоновано дві методологічні моделі концептуалізації права власності територіальних громад: формально-юридичну (як похідну форму комунальної власності) та юридико-реалістичну (як комплекс механізмів колективного управління майном);

- сформульовано положення про інституційну автономність цього права та його гарантійний характер у контексті конституційної рівності суб'єктів власності;

- обґрунтовано необхідність прийняття спеціального закону про комунальну власність, формалізації правового режиму спільної власності громад і чіткого розмежування компетенції між органами різних рівнів публічної влади;

- запропоновано новий підхід до структурування повноважень на основі принципів економічної ефективності, субсидіарності та правового плюралізму, з урахуванням європейських моделей правового регулювання;

- ідентифіковано та доведено на прикладі результатів правозастосовчої діяльності окремих представницьких органів місцевого самоврядування антагонізм права комунальної власності в теоретичній та практичній правових площинах.

Удосконалено:

- теоретичні підходи до розуміння ролі місцевого самоврядування як елемента системи публічної влади та його співвідношення з іншими складовими такої системи;

- методику диференціації форм права комунальної власності в контексті чинної нормативно-правової термінології;

- обґрунтування доцільності застосування міждисциплінарного підходу до дослідження права власності територіальних громад в контексті його конституційного значення для становлення інституту місцевого самоврядування;
- розуміння ролі, функціонально-правової природи та питомої частки права комунальної власності у правозастосовчій діяльності представницьких органів місцевого самоврядування.

Набули подальшого розвитку:

- доктринальне підґрунтя інтерпретації права власності територіальних громад у національному та наднаціональному рівнях правової системи держав-членів ЄС;
- теоретико-практичні підходи до розуміння правової природи поняття «публічна власність»;
- обґрунтування твердження про необхідність законодавчого визначення термінів «інтереси територіальних громад» та «спільні інтереси територіальних громад» та перегляд окремих чинних норм спеціалізованого закону про місцеве самоврядування на предмет його здатності декларувати належний організаційно-правовий інструментарій для представництва, забезпечення та задоволення інтересів територіальних громад;
- ідентифікація та дослідження основних ознак-принципів права власності територіальних громад як конституційного інституту.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації Новака Олександра Олександровича, є достовірними та обґрунтованими, що забезпечується достатньою кількістю опублікованих праць та високим науково-методичним рівнем досліджень з використанням комплексу методів наукового пізнання, а саме: діалектико-матеріалістичного методу — для аналізу правових категорій у їх розвитку та взаємозв'язку; формально-юридичного методу — при дослідженні законодавства України та Європейського Союзу; порівняльно-правового методу — для вивчення досвіду європейських країн у сфері комунальної власності; методу юридичного реалізму

— для аналізу практики застосування норм щодо власності громад; економіко-правового методу — для оцінки економічної ефективності моделей управління власністю; філософсько-правового підходу — для розкриття концептуального значення права власності у структурі місцевого самоврядування; системно-структурного підходу — для визначення місця інституту власності в загальній моделі публічної влади.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне значення одержаних результатів розкривається через комплексне обґрунтування права власності територіальних громад як інституційної основи місцевого самоврядування, уточнення його конституційно-правової природи та змісту, а також розвиток доктринальних підходів до розуміння правового статусу комунальної власності в умовах децентралізації. Отримані результати доповнюють наукові уявлення про інститут комунальної власності як важливий елемент економічної основи місцевої демократії, що сприяє зміцненню фінансової спроможності та автономності територіальних громад.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання сформульованих у дисертаційному дослідженні положень і висновків для вдосконалення законодавчої та правозастосовної практики, розвитку наукових досліджень у сфері місцевого самоврядування, а також удосконалення освітнього процесу з підготовки фахівців у галузі конституційного та муніципального права, зокрема викладені у дисертації пропозиції та висновки можуть бути використані:

- у законодавчій діяльності – як теоретико-методологічне підґрунтя для вдосконалення чинного законодавства України у напрямку наближення окремих його норм до зразкових принципів Європейської Хартії місцевого самоврядування, оптимізації ряду розділів Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», прийняття спеціалізованого Закону України, який дефінітивно закріплюватиме інститут права власності територіальних громад як основу місцевого самоврядування в Україні, послаблення державного

регуляторного впливу на процес реалізації територіальними громадами майнових прав речових;

- у науково-дослідній сфері – як відповідний пункт для дискусій про проблематику нормативно-правового забезпечення автономії місцевого самоврядування та шляхів її досягнення, актуальність застосування досвіду моделей місцевого самоврядування у західних демократіях та академічну цінність у міждисциплінарному науковому підході до дослідження традиційних для юриспруденції понять та категорій;

- *правотворчості* – зокрема, у відповідній діяльності представницьких органів місцевого самоврядування в частині розуміння та розбудови механізмів ефективного управління власністю територіальних громад з урахуванням особливостей розбалансованої не на користь місцевої влади вітчизняної нормативно-правової системи;

- *правозастосовній діяльності* – з метою покращення функціонального спрямування представницьких органів місцевого самоврядування в Україні;

- *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників, текстів лекцій з дисциплін: «Теорія держави і права», «Муніципальне право», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Юридична деонтологія», «Господарське право» та ін.

9. Оцінка мови та стилю

Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації

Дисертація Новака О.О. «Право власності територіальної громади як конституційна основа місцевого самоврядування в Україні» є завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають вагомое теоретичне та практичне значення для подальшого вивчення особливостей нормативно-правового регулювання права власності територіальних громад,

механізмів управління комунальною власністю та розвитку системи місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 202 сторінки, з яких основний текст складає 171 сторінку. Список використаних джерел налічує 239 найменувань.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 08 галузі знань «Право» за спеціальністю 081 «Право».

12. Зауваження та рекомендації

В ході написання дисертаційної роботи Аспірантом було враховано абсолютно усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспіранта на засіданнях кафедри. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер та в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями)

Дисертаційна робота Новака Олександра Олександровича на тему: «Право власності територіальної громади як конституційна основа місцевого самоврядування в Україні» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових

публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, викладено у 7 наукових працях, з яких: 4 статті – у наукових фахових виданнях України та 3 праці апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Белов Д.М., Новак О.О. Теоретико-практичні особливості розпорядження комунальним майном за законодавством України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Право»*. 2021. Вип. 67. С. 35-38.

2. Белов Д.М., Новак О.О. Розпорядження комунальним майном за законодавством України: окремі теоретико-правові питання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 48-51.

3. Byelov D., Novak O. Communal property disposal: actual principles. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Право»*. 2022. Вип. 69. С. 37-40.

4. Палінчак М.М., Новак О.О. Ознаки права спільної власності територіальних громад. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С.70-74.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Новак О.О. Нормативно-правовий аналіз змін в управлінні публічною власністю в умовах воєнного стану. *Правова охорона культурних та матеріальних цінностей під час війни: міжнародна практика, реалії російсько-Української війни*: матеріали Міжнар. прав. шк., 29 верес. 2023 р. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. С. 31-37.

6. Новак О.О. Особливості реалізації окремих форм публічної влади в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Парадигма конституційного, конституційно-процесуального права в умовах війни*: матеріали Міжнар. прав. шк., 24 листоп. 2023 р. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. С. 50-59.

7. Міца В.В., Новак О.О. Розпорядження комунальним майном: загальні засади. *Муніципальне право, муніципальні права України в умовах війни*: матеріали Міжнар. прав. шк., 29 груд. 2023 р. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. С. 45-52.

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою StrikePlagiarism. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Аспіранта, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри конституційного права та порівняльного правознавства (протокол № 13 від 20.06.2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації та рекомендувати до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Новака Олександра Олександровича на тему: «Право власності територіальної громади як конституційна основа місцевого самоврядування в Україні» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Головуючий на засіданні
д.ю.н., професор, завідувач кафедри
конституційного права
та порівняльного правознавства
юридичного факультету
ДВНЗ «УжНУ»

Підпис д.ю.н., проф. Ю.М. Бисаги
засвідчую
Проректор з науково-педагогічної роботи
ДВНЗ «УжНУ»,
д.ю.н., професор

Юрій БИСАГА

Олександр РОГАЧ